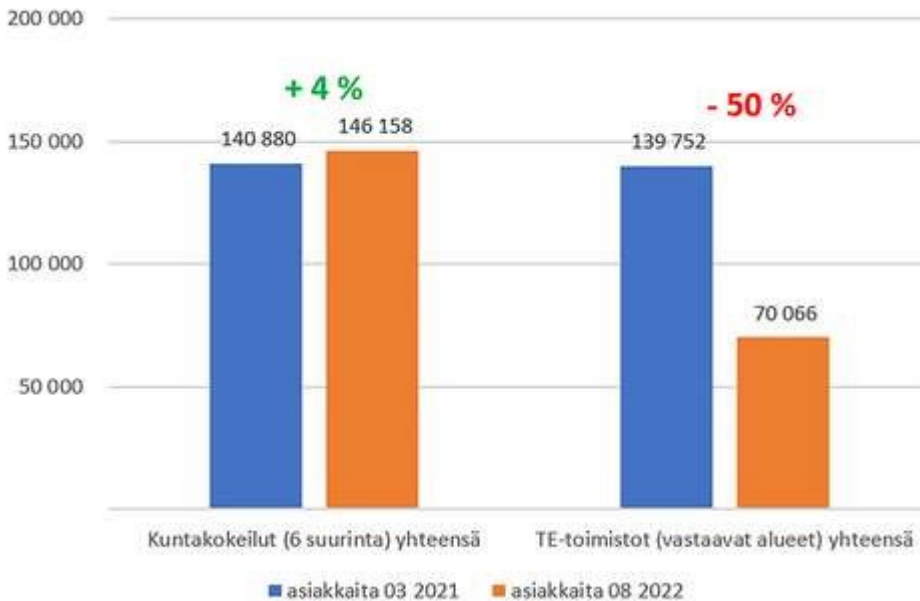

Kuusi suurinta kaupunkia: Työnhakijoiden yhdenvertaisuus vaarantuu valtion epäsuhtaisen resurssien jaon vuoksi

Muutos asiakasmäärissä kuntakokeiluissa ja TE-toimistoissa 3/2021–8/2022 (Espoon, Helsingin, Oulun seudun, Pirkanmaan, Turun seudun sekä Vantaan ja Keravan kuntakokeilut).

Kuusi suurinta kaupunkia edellyttävät, että vuonna 2021 käynnistyneiden työllisyyden kuntakokeilujen resurssien epäsuhta korjataan. Valtaosa asiakkaista on siirtynyt kunnille, mutta henkilöstö ja rahat ovat jääneet TE-toimistoille.

Tilanne, jossa kokeilukuntien toiminta on aliresursoitu, ei takaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta eri puolilla maata. Työllisyys- ja elinkeinopalvelujen nykyisillä rahoitusratkaisuilla on lisäksi heijastusvaikutuksia vuosien päähän. Kun TE-palvelut ovat siirtymässä kuntien vastuulle, merkitsee aliresursointi pysyvää ongelmaa TE-palvelujen järjestämisessä ja rahoituksessa.

Työllisyyden kuntakokeilut alkoivat 1. maaliskuuta 2021. Tuolloin noin kolmasosa TE-palveluiden asiakkaista siirtyi kokeilujen asiakkaiksi ja resurssit TE-toimistojen ja kokeilujen välillä jaettiin asiakasmäärän suhteessa. Vuoden aikana monet kokeilualueet ovat kuitenkin ajautuneet kroonisesti aliresursoituiksi suhteessa TE-toimistoihin johtuen asiakaskunnan siirtymisestä merkittävin osin kokeilujen asiakkaiksi. Suurimmissa kaupungeissa asiakkaiksi on jo siirtynyt 66 prosenttia alueen kaikista asiakkaista. Elokuuhun 2022 mennessä TE-toimistojen asiakasmäärät puolestaan ovat kuuden suurimman kuntakokeilun alueella laskeneet 50 prosenttia. Kuntien asiakaskohtainen resurssien niukkuus verrattuna TE-toimistojen asiakaskohtaisiin resursseihin johtaa eri asiakasryhmien epätasa-arvoiseen kohteluun, mikä ei ole ollut kuntakokeilulain tarkoitus. Kuntakokeilujen ja TE-toimistojen asiakkaat eivät näin ollen ole tällä hetkellä yhdenvertaisessa asemassa.

”Olemme huolestuneina seuranneet, kuinka henkilöresurssien jaon epäsuhta työllisyyden kuntakokeilujen ja TE-toimistojen välillä on kuntakokeilujen alun jälkeen kasvanut vähä vähältä kestävämmälle tasolle. Erityisesti suurten kaupunkien näkökulmasta tilanne, jossa asiakasmäärä ja työmäärät kasvavat, mutta henkilöresurssit ovat jääneet entiselle tasolle, on kestävätkö”, toteaa Helsingin pormestari Juhana Vartiainen.

Kuusi suurinta kaupunkia vaatii työ- ja elinkeinoministeriöltä toimenpiteitä resurssien epäsuhdan korjaamiseksi ja asiakkaiden yhdenvertaisuuden takaamiseksi. Toimenpiteillä on kiire, sillä työllisyyskokeilun rahoitusratkaisujen perusteella määräytyvät valmisteilla olevan TE-uudistuksen rahoitusmallin jako-osuudet. Riskinä ovat näin ollen pysyvästi aliresursoidut palvelut. Käytännössä valtio voisi esimerkiksi pyrkiä siirtämään valtakunnallisesti henkilöstöä TE-toimistoista kuntakokeiluihin yhteistoimintaneuvotteluiden kautta. Vähintäänkin tulisi varmistaa, etteivät TE-toimistot rekrytoisi jatkuvasti lisää henkilöstöä, vaan tähän varattu rahoitus siirrettäisiin kuntakokeiluille.

Kunnat eivät kuntakokeiluja koskevan lain mukaan rahoita järjestämisvastuulleen siirtyviä valtion työvoimapalveluja, vaan saavat työnjohtonsa alaisiksi kokeilun piiriin kuuluvista palveluista vastaavaan osuuden valtion henkilöstöstä valtion vastatessa edelleen siirtyvän henkilöstön kustannuksista. Tällä hetkellä kunnat joutuvat kuitenkin merkittävässä määrin rahoittamaan toimintaa omasta budjetistaan pitääkseen yllä kuntakokeiluissa lakisääteistä palvelutasoa. Näin on muun muassa siksi, että kokeilun asiakkaiden palvelutarve on tyypillisesti laajempi kuin TE-toimistojen asiakkaiden.

Valtion on kannettava vastuunsa perusoikeuksien ja rahoitusperiaatteen toteutumisesta. Kuntakokeilujen alkuvaiheiden resurssiratkaisuista riippumatta valtion tulisi tässä tilanteessa tarjota kuntien käyttöön riittävät ja asiakasmääriä vastaavat resurssit kokeilulain mukaisesti. Myös eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on kokeilulakia koskevassa mietinnössään edellyttänyt resursoinnin riittävyden arviointia määräjain, jotta työnhakijoiden lakisääteisten palvelujen toteutuminen ei vaarannu. Valiokunnan mukaan lisäpanostukset työllisyysenhoitoon on jaettava tasapuolisesti kokeilukuntien ja TE-toimistojen kesken.

”Vallitseva tilanne uhkaa jo kansalaisten yhdenvertaisuutta peruspalveluiden asiakkaina. Resurssien uudelleenjako kuntakokeilujen ja TE-toimistojen välillä nykyisiin asiakasmääriin perustuen on välttämätöntä. Asiaan on saatava valtakunnallinen ratkaisu”, vaatii Tampereen pormestari Anna-Kaisa Ikonen.

Kuljettaessa kohti mallia, jossa TE-palvelut siirtyvät kuntien vastuulle, ei kokeilussa mukana olevia kuntia voi jättää tässä vaiheessa systemaattisesti aliresursoiduiksi. TE-palveluiden nykyiset rahoitusratkaisut heijastuvat vuosien päähän. Kuusi suurinta kaupunkia ovat jo aiemmin tuoneet esiin huolensa siitä, ettei kaupunkien kasvavaa väestöpohjaa, eikä esimerkiksi maahanmuuttajataustaisen väestön osuutta ja pitkäaikaistyöttömien määrää, ole otettu riittävässä määrin huomioon TE-palveluiden tulevassa rahoitusmallissa. Myös TE2024-uudistuksen toteuduttua kuntien on saatava käyttöönsä järjestämisvastuun laajuutta vastaava rahoitusosuus. Valtio ei voi jättää ja kasvattaa kohtuuttomasti omia resurssejaan. Erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden hoito on haaste, johon rahoitusmallin tulisi antaa kunnille työkaluja.

”Ongelma resurssien epätasaisesta jaosta on toistuvasti tuotu työ- ja elinkeinoministeriön tietoon, mutta ratkaisut antavat odottaa itseään. Valtion on ymmärrettävä ongelman laajuus ja siitä aiheutuvat pitkäaikaiset seuraukset. Asiasta tulee pikapuolin päästä yhteiseen ratkaisuun ja sen edistämiseksi lähetämme lähiaikoina kuuden suurimman kaupungin selvityspyynnön ministeriölle”, summaa Oulun kaupunginjohtaja Päivi Laajala.

Pormestari Juhana Vartiainen, Helsinki

Kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä, Espoo

Pormestari Anna-Kaisa Ikonen, Tampere

Kaupunginjohtaja Ritva Viljanen, Vantaa

Kaupunginjohtaja Päivi Laajala, Oulu

Pormestari Minna Arve, Turku